

Wstęp

Jestem pewna, że nie ma lepszego sposobu na przedstawienie działalności studenckiego koła naukowego niż publikacja. Jest to jednocześnie moim zdaniem droga najtrudniejsza. Wymaga od studentów samodzielności, determinacji i przekonania, że warto poświęcić czas na taką aktywność. Publikacja ta jest efektem rocznej pracy koła, na którą złożyło się wiele spotkań, ciekawych dyskusji, pracowite konstruowanie narzędzi pomiarowych, obóz naukowy i opracowywanie wyników badań. Wspieranie działań koła i współpraca z zaangażowanymi i pełnymi pasji studentami daje mi ogromną radość i satysfakcję. Z kolei pomoc w opublikowaniu informacji o autorskich projektach narzędzi pomiarowych i podzieleniu się wynikami badań koła jest według mnie najlepszą nagrodą dla studentów za ich pracę.

Joanna Urbańska

* * *

Studenckie Koło Projektowania i Analiz Narzędzi Psychometrycznych działa w Instytucie Psychologii Uniwersytetu im. Adama Mickiewicza w Poznaniu. Koło powstało z inicjatywy Karoliny Karpe, studentki kognitywistyki UAM, w listopadzie 2013 r. i zostało wpisane przez rektora na listę kół naukowych działających na UAM. Członkami koła są studenci kognitywistyki i psychologii, zaś funkcję opiekunek pełnią dr Joanna Urbańska (Zakład Podstaw Badań Psychologicznych, Instytut Psychologii UAM) oraz mgr Katarzyna Paluszkiwicz (doktorantka w Zakładzie Logiki i Kognitywistyki, Instytut Psychologii UAM). Funkcjonowanie koła opiera się na prowadzeniu badań skoncentrowanych wokół ustalonego na dany rok akademicki tematu wiodącego. Badania te, zgodnie z profilem działalności koła, poprzedzone są nad konstrukcją odpowiednich narzędzi i analizą ich własności psychometrycznych.

W roku akademickim 2013/2014 aktywni w kole byli: Aleksandra Kargul, Karolina Karpe, Violetta Krajewska, Natalia Żyłuk, Mikołaj Michta i Weronika Potok. Temat przewodni dotyczył wyuczonej zaradności u absolwentów studiów wyższych. Studenci zainspirowali się problematyką zaradności absolwentów, obserwując dyskusję prowadzoną w mediach i publikacjach naukowych, dotyczącą sytuacji zawodowej młodych absolwentów kierunków humanistycznych¹. W ostatnich latach akcentuje się w tej dyskusji trudności absolwentów z odnalezieniem się na rynku pracy oraz podkreśla się swoistą bezradność części osób (szczególnie tych, które ukończyły kierunki humanistyczne). Mniej mówi się o zasobach absolwentów i ich cechach oraz kompetencjach, które sprzyjają radzeniu sobie po zakończeniu studiów. W związku z tym celem pracy koła w obrębie tej problematyki było dookreślenie i zoperacjonalizowanie pojęcia wyuczonej zaradności oraz wskazanie jej korelatów w odniesieniu do populacji młodych dorosłych. Prace nad tak sformułowanim tematem obejmowały analizę teoretyczną i opracowanie narzędzia mierzącego zaradność oraz przygotowanie kwestionariuszy do pomiaru innych zmiennych, które z wyuczoną zaradnością mogłyby się wiązać. Proces konstruowania każdego testu poprzedzony był operacjonalizacją zmiennej na podstawie istniejących teorii.

Prace nad Kwestionariuszem Wyuczonej Zaradności prowadzone były zespołowo, przez wszystkich członków koła. Narzędzia do pomiaru pozostałych zmiennych zostały zaprojektowane w niewielkich podgrupach lub indywidualnie przez osoby działające w kole. Część narzędzi była efektem kontynuacji pracy z przedmiotu psychometria na kierunku kognitywistyka, natomiast dwa testy, które zostały zaprojektowane wcześniej, uwzględniono w badaniu za zgodą autorek. Wszystkie te narzędzia złożono w komplet, który stanowił podstawę prowadzenia badania właściwego, dotyczącego zmiennej głównej i jej korelatów. Włączenie wszystkich narzędzi do jednej baterii poprzedziły badania pilotażowe każdego z nich. Wykazanie, że dany test cechuje się zadowalającą rzetelnością, był – poza umotywowaniem teoretycznym – podstawą uczynienia go częścią narzędzia finalnego. W ten sposób powstał zestaw narzędzi, na który złożyły się: Kwestionariusz Wyuczonej Zaradności (KWZ) przedstawiony w rozdziale 2 (por. załącznik 2); Kwestionariusz Sterowności (KS) (por. załącznik 3), który autorka,

¹ Na przykład: http://gazetapraca.pl/gazetapraca/1,90445,10510723,Uratowac_humani-ste_od_bezrobocia.html; <http://www.tygodnikprzeglad.pl/humanista-przyjmie-kazda-prace/>; http://wyborcza.biz/biznes/1,101562,15426876,Bochniarz__Na_educacje_poszly_miliony__Gospodarka.html#TRrelSST; <http://polska.newsweek.pl/bezrobocie-wsrod-mloдых-absolwenci-uczelni-wyzszych-newsweek-pl,artykuly,347751,1.html>; <http://www.money.pl/gospodarka/wiadomosci/artikul/rynek-pracy-w-polsce-umiejtnosci,251,0,1728507.html>; http://www.wysokieobcasy.pl/wysokieobcasy/1,96856,9775632,Bezrobotni_absolwenci_nie_chca_na_zmywak.html.

Natalia Żyłuk, charakteryzuje w rozdziale 3; Kwestionariusz Posiadania i Realizacji Celów Zawodowych (KPiRCZ) (por. załącznik 4), autorstwa Karoliny Karpe i Mikołaja Michty, opisany w rozdziale 4; Skala Ambicji (SA) (por. załącznik 5), Aleksandry Kargul, Jakuba Bartoszewicza i Karoliny Kalińskiej, którą Weronika Potok przedstawia w rozdziale 5; Test Zachowań Prokrastynacyjnych (ZP) (por. załącznik 6), Darii Jorg, Beaty Koper i Patrycji Wietrzyckiej, przedstawiony przez Darię Jorg, Weronikę Potok i Violetę Krajewską w rozdziale 6; Kwestionariusz Zmęczenia Życiem Codziennym² (KZZC) (por. załącznik 7) oraz Test Atrybucji (TA) (por. załącznik 8) opracowane i przedstawione przez Violetę Krajewską w rozdziale 8. Wprowadzeniem do tego zestawu była instrukcja oraz Metryka (por. załącznik 1), która została przedstawiona w rozdziale 2. Badanie przy użyciu tego zestawu zostało zainaugurowane w trakcie wyjazdu naukowego koła do Torunia. Obóz naukowy odbył się w czerwcu 2014 r. Następnie badanie było kontynuowane drogą internetową do września.

Rozdział 1 obejmuje rozważania teoretyczne nad wyuczoną bezradnością oraz wyuczoną zaradnością osób będących na etapie kończenia studiów wyższych i uzyskiwania statusu absolwenta. W rozdziale 2 zawarto opis procesu projektowania i charakterystykę kwestionariusza do badania wyuczonej zaradności. Następnie przedstawiono jakościowe wyniki badań dotyczących analizowanego zjawiska. Rozdziały 3-8 dotyczą rezultatów badań dotyczących związków między wyuczoną zaradnością a jej potencjalnymi korelatami (ambicja, styl atrybucyjny, sterowność, posiadanie i realizacja celów zawodowych, prokrastynacja, zmęczenie życiem codziennym). Rozdziały te zawierają też bardziej szczegółowe charakterystyki autorskich narzędzi. W rozdziale 8 opisane są związki między wyuczoną zaradnością a zmiennymi socjodemograficznymi i wcześniejszymi doświadczeniami jednostki. Rozdział ten dotyczy jednak przede wszystkim rezultatów eksploracyjnej analizy uzyskanych danych. Analiza ta pozwala na opis trzech różniących się istotnie od siebie grup absolwentów pod względem zaradności i pozostałych cech.

Choć główne pojęcie tej książki, „wyuczona zaradność”, nie jest pojęciem nowym, nie funkcjonuje szeroko w literaturze polskojęzycznej. Chcąc przenieść je na grunt polski, autorzy publikacji dokonują opisu związków zachodzących między konstruktami, do którego termin ten się odnosi, a innymi konstruktami psychologicznymi. Publikacja ta może być więc traktowana nie tylko jako próba opisu zjawiska wyuczonej zaradności, ale szerzej – jako próba opisu sylwetki młodego dorosłego – absolwenta studiów wyższych.

Natalia Żyłuk

² J. Urbańska (2010), *Zmęczenie życiem codziennym. Środowiskowe i zdrowotne uwarunkowania oraz możliwości redukcji w sanatorium*, Poznań: Wyd. Naukowe WNS UAM.